

Foto: Donald Shankweiler

Ruth Millikan

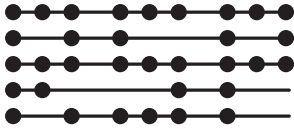
Ruth Millikan – logik och filosofi

Rolf Schockpriset i logik och filosofi 2017 tilldelas **Ruth Millikan**, University of Connecticut, USA, ”för hennes banbrytande teorier om evolutionära funktioner och biologiska grunder för tänkande och språk, vilkas förmåga att representera världen förklaras i termer av just sådana funktioner.”

Ruth Garrett Millikan föddes i Philadelphia, USA, 1933. Hennes mor hade disputerat i geologi, hennes far i fysik, och under sin grundutbildning studerade Millikan filosofi och naturvetenskap vid Oberlin College. Hon doktorerade i filosofi 1969 vid Yale University, handledd av Wilfrid Sellars, i en tid då mycket få kvinnor valde att bli filosofer. Hon började sin karriär med att arbeta deltid på University of Connecticut och lade redan under dessa första år grunderna för sin banbrytande forskning om biologiska funktioner och mental representation. Hennes mest inflytelserika bok, *Language, Thought and Other Biological Categories*, publicerades 1984 och gjorde att hon snabbt blev mycket berömd, men hon valde att stanna kvar vid University of Connecticut och har så gjort under resten av sin karriär. Hon tilldelades Jean Nicod-priset 2002 och höll då en föreläsningsserie publicerad som boken *Varieties of Meaning*. Hon har publicerat ytterligare tre böcker, över 70 artiklar i ledande tidskrifter och har en bok under utgivning, *Beyond Concepts; Unicepts, Language and Natural Information* (OUP).

Millikans berömda bok från 1984, populärt kallad LTOBC, förändrade det filosofiska landskapet inom flera områden: inom biologins filosofi, inom språk- och medvetandefilosofi och inom epistemologi. Den utgör det hittills mest genomarbetade försöket att ge en *naturalistisk* redogörelse för människans förmåga att representera sin omgivning, i språk och tanke, och ligger till grund för ett stort samtida forskningsområde, den s.k. *teleosemantiken*. Utgångspunkten är att om människan är en produkt av evolutionen måste också hennes kognitiva förmågor vara det.

LTOBC är indelad i fyra delar och i den första presenterar Millikan sin teori om *proper functions* (hädanefter ”äkta funktioner”). Inom biologins filosofi har man länge diskuterat hur talet om ett biologiskt ”syfte” skall förstås. Det finns inga syften i bokstavig mening i naturen och ändå är det en central idé hos Darwin att egenskaper hos levande organismer har ”valts ut”, selekterats, för att de har en viss funktion. Man talar också om att en egenskap eller mekanism inte fungerar ”som den ska”, att den är ”felaktig”, som t.ex. när ett hjärta inte förmår pumpa blod. Millikan föreslår att syften i den biologiska meningen kan förstås helt naturalistiskt, i termer av en egenskaps historiska roll, dess *selektionshistoria*. Om mönstret på en fjärilsvinge hjälper några fjärilar att överleva i en generation genom att det kamouflerar dem bidrar det till att förklara varför mönstret kopieras till nästa generation. Mönstrets *äkta funktion* är därför att kamouflera individen. Om en egenskap hos hjärtat hjälpt vissa individer att överleva genom att effektivt pumpa blod förklarar det varför denna egenskap kopierats till nästa generation. Att ett hjärta fungerar felaktigt, enligt Millikan, betyder därför att det inte förmår utföra organets äkta funktion.

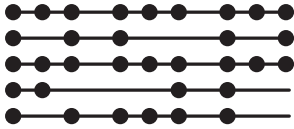

I del II av LTOBC använder sig Millikan av sin teori om äkta funktioner för att förklara kognition. Om språkliga och mentala representationer är biologiska kategorier måste de också förstås i termer av sina "syften" eller äkta funktioner. För att belysa detta utgår Millikan från konkreta exempel från biologins värld: Bävern plaskar med sin svans och har därmed kommunicerat "fara!". Bina dansar en komplex dans och meddelar därmed i vilken riktning och på vilket avstånd det finns nektar och vilken kvalitet den har. Grodans optiska system informerar dess tungmekanism om att en ätbar organism finns framför den. Det räcker inte att se till vad som faktiskt händer när bina dansar och bävern plaskar – det är möjligt att störningsmoment gör att det hela misslyckas, till exempel att bävern plaskar trots att ingen fara råder. För att förstå vad som är ett misstag, vad signalen verkligen handlar om, måste man därför se till signalens etiologi – dess stabiliserande, äkta funktion. En central idé hos Millikan är att funktionen hos det representerande systemet som helhet (att bina hittar nektarn, bävern varnar de andra och grodan fångar flugan) ska förstås i termer av två delsystem: ett system som producerar representationen (*producenten*) och ett system som använder representationen (*konsumenten*). Dessa delsystem (vilka kan återfinnas inom en och samma individ, som hos grodan) har var sin funktion vilka bidrar till funktionen hos helheten: Producentens funktion (att producera ett svansplask) och konsumentens funktion (att rädda bävern undan fara) bidrar till funktionen hos hela systemet (bäverns överlevnad). Millikan framhåller att konsumtionssystemet inte kan fungera om inte de omgivande villkoren är gynnsamma: Det måste t.ex. finnas nektar på stället angivet av binas dans. Dessa förutsättningar kallar Millikan för *normala villkor*, och hon föreslår att de normala villkoren utgör representationens innehåll, dess "content".

Millikan utvecklar också en teori om *härledda äkta funktioner*, vilken är avsedd att förklara innehållet hos nya tecken (mentala eller språkliga). När en schimpans representerar en ny individ i sin omgivning så har schimpansens begrepp för den individen ingen evolutionär historia. Begreppet har dock en funktion (att känna igen den specifika individen) som är härledd från en inlärningsmekanism som har en evolutionär historia och i kraft av denna en *relationell* funktion: att producera något (i detta fall ett begrepp) som står i en speciell relation till något annat (det som begreppet ska känna igen). Ju mer abstrakt denna relationella funktion är, desto mer kommer innehållet i en given representation bero av individens specifika omgivning och inlärningshistoria. För att kunna förstå mänskligt språk och tänkande är härledda funktioner avgörande. Språkliga redskap, enligt Millikan, har härledda, stabiliserande funktioner som förklarar varför talare fortsätter att reproducera dem och varför åhörare fortsätter att reagera på ett visst sätt på deras användning. I del III av LTOBC applicerar Millikan sin teori på olika aspekter av språket såsom indexikala uttryck och bestämda beskrivningar.

I del IV av LTOBC, slutligen, diskuterar Millikan de epistemologiska och ontologiska konsekvenserna av hennes teori om representation. Hon argumenterar för en form av *realism*, vilken bygger på idén att det existerar egenskaper eller "substanser" i världen som har identitetsvillkor oberoende av våra språkliga kategoriseringar, och för en naturalistisk kunskapsteori.

I sina senare texter har Millikan arbetat vidare med det naturalistiska projektet på flera olika fronter, dels genom att presentera en naturalistisk teori om begrepp, dels genom att klargöra projektets kunskapsteoretiska och språkfilosofiska konsekvenser. I *On Clear and Confused Ideas* (2000) utvecklar hon sin realistiska teori om substanser och presenterar en teori om begrepp där den centrala idén är att empiriska begrepp ska förstås som förmågor att identifiera substanser och dessa förmågor ska i sin tur förstås i termer av deras biologiska funktioner. I *Varieties of Meaning* (2002) presenterar hon en teori om hur olika typer av "syften" hänger samman med mening, specifikt hur intentionala tecken (såsom ett språkligt uttryck) förhåller sig till syften generellt och till "naturliga tecken" (när vi t.ex. säger att mörka moln betyder regn).

I *Language: A Biological Model* (2005) argumenterar Millikan mot teorier enligt vilka normer av olika slag är centrala för mening och hon presenterar en naturalistisk redogörelse för språkliga konventioner. I sina senaste texter introducerar Millikan också begreppet *unicept* för att beteckna vad hon anser vara kognitionens yttersta byggstenar: vår förmåga att koordinera vitt skild information om ett objekt (t.ex. en viss person) eller en substans (t.ex. mjölk) och använda den för att identifiera detta objekt eller denna substans. Till skillnad från begrepp, som i litteraturen ofta förstås som något vi delar, är ”unicepts” privata och varierar från individ till individ och Millikan knyter här an till psykologisk forskning om kategorisering. Denna teori om unicepts, och hur den utgör ett avsteg från traditionen, står i centrum för hennes kommande bok, *Beyond Concepts; Unicepts, Language and Natural Information*.

Millikans filosofi spänner över flera av filosofins centrala delar. I boken *Millikan and Her Critics* (2012), som väl illustrerar hennes stora inflytande inom samtida filosofi, diskuteras hennes teorier från en mängd skilda perspektiv – språkfilosofi, medvetandefilosofi, epistemologi och ontologi. Millikan framhäver gärna att filosofiska problem inte kan lösas ett i taget utan ofta kräver ett nytt sätt att se på stora områden inom filosofin. Hennes banbrytande teori om biologiska funktioner och representation utgör ett sådant nytt angreppssätt par excellence. Det är för denna teori hon får priset, snarare än för ett enskilt verk. Även om LTOBC står i centrum för hennes gärning, har hon vidareutvecklat teorin både i sina senare böcker och i en mängd artiklar, och visat att den utgör den till dags dato mest genomarbetade och fruktbara naturalistiska teorin om mental och språklig representation.

Ruth Millikan föddes 1933 i Philadelphia, Pennsylvania, USA, och doktorerade i filosofi 1969 vid Yale University, USA.

<http://philosophy.uconn.edu/faculty/millikan>